

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

14. Respondetur ad argumenta in contrariam adducta. Ex p. 11. tr. addit.
2. res. etiam 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Pontificis Ecclesia vniuersalis errare, quod non est dicendum.

7. Non nihil difficultatis esse posset de legibus, aut decretis morum, quæ sunt de rebus aliis indifferentibus, quæ scilicet neque sunt iuris naturæ, aut iuris diuini. Sed responderetur, quod neque in his legibus errare possit, vt si præcipiat ieiunium in aduentu, aut communionem Eucharistiæ in tribus anni temporibus; in his enim errare nequit, siquidem Ecclesia tenetur obedire tanquam suo pastori, & quia non præcipit rem inhonestam, aut prohibet rem bonam; vnde eo ipso quod statuit eiusmodi legem siue de re, quæ prius erat sub consilio, vt in exemplis adductis; siue de alia re quouis alio modo indifferenti: nihil aliud facit, quam constituere in materia virtutis actum, quem præcipit.

8. Neque obstat, quod vnus Romanus Pontifex ex eiusmodi legibus possit mutare, quod alius statuit; responderetur; Ita est, tamen neuter errauit, sed pro diuersitate temporum lex, quam modò Pontifex iudicat esse conuenientem, postea poterit iudicare non conuenientem, & ita poterit mutare.

Et hæc omnia docent Canus lib. 5. de locis Theologicis cap. 5. quæst. postrema, conclus. 1. Bañez 2. 2. quæst. 1. art. 10. in breuioribus comment. dub. 6. Bellarm. lib. 4. de Romano Pontifice, cap. 5. Valentia de obiecto fidei disp. 1. quæst. 1. punct. 7. §. 40. Maldertus dub. 6. Suarez disp. 5. sect. 8. Turrianus disp. 16. dub. 2. Syluius lib. 4. de controu. q. 2. art. 13. & recentiores omnes.

9. Vnde nostra conclusio, nempe Papam non posse errare definiendo aliquid circa mores fuit definita à Martino V. in Concilio generali Constantiensi in Bulla, qua incipit: Inter cunctas Pastoralis cure, qua habetur post vltimam sessionem Concilij, vbi post damnatos errores Wicleffii, & Ioannis Huss, præcipit, omnes de hæresi suspectos interrogari inter alios articulos vtrum credant, quod illud, quod sacrum Concilium Constantiense, vniuersalem Ecclesiam representans, approbavit, & approbat in fauorem fidei, & salutem animarum, quod hoc est ab vniuersis Christi fidelibus approbandum, & tenendum; & quod condemnauit, & condemnari esse fidei, & bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum, & asserendum. *Erin-fra*: Item vtrum credant, quod consuetudo communicandi personas laicales sub specie panis tantum ab Ecclesia vniuersali obseruata, & per sacrum Concilium Constantiense approbata, sit seruanda, sic quod non liceat eam reprobare aut pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum tanquam hæretici, vel sapientes hæresim sint arcendi, & puniendi: Quæ consuetudo, vt patet, ad mores tantum spectat. Ergo &c.

Vide etiam D. Antoninum part. 3. tit. 12. cap. 8. §. 2. vbi ait: Pontificem in præcipiendo errare non posse, esse de fide.

RESOL. XIV.

Respondetur ad argumenta in contrarium adducta. Ex part. 11. traçt. addit. 2. Ref. etiam 14.

§. 1. **A**d argumenta verò in principio superioris resolutionis in contrarium proposita, respondeo, quod licet concedamus, Ecclesiam obediendo iis legibus, & prauis institutis non peccaturam; at negari non potest pernicioso errore maculari, à quo Christus Dominus voluit Ecclesiam liberare, tum cum promissit eius fidem non defuturam; tum cum Petro, & eius successoribus imperauit onus suas pascere

salubri doctrina, & rectis morum institutis.

2. Ad auctoritatem verò Alexandri III. responderetur, non dixisse Pontificem esse alienum à Diuina lege condere ea testamenta pluribus, quam tribus vallata estibus; Vel dicendum non omnibus eam legem demandasse, sed suæ temporalitati subiectis vallallis, vt potius sit lex municipalis, quam derogatio civilium legum. Vel si vniuersaliter lata sit pro omnibus, intelligatur de testamentis ad pias causas.

3. Ad auctoritatem Innocentij noluit Pontifex Ecclesiasticam legem probare quasi à caremoniali lege Moyfi necessario dependentem, sed quantum ad moralitatem quandam, & decenciam, vel quantum ad figuram, vt seruaretur illud in noua lege, quod in suo prototylo præcesserat in veteri lege.

4. Ad auctoritatem Cælestini illa sententia non reperitur in decreto Cælestini, & si id dixit, ex sua priuata sententia id dixit, non enim de hac questione, sed de alia interrogabatur Cælestinus, & Innocentius III. id significare videtur, dum dicit: illi visum esse sic sentire, non dicit sic determinasse. Nec obstat dicere, quod sæpè contingit, vt quod vnus Pontifex statuit obseruandum, subsequens abrogat: ergo vel præcedens errat, vel subsequens.

5. Nam respondeo, negando consequentiam, quia id, quod tunc est salutare populo, potest alio tempore propter diuersas circumstantias desinere esse expediens: sicut lex, vt Gentiles recenter ad Christianam Religionem conuersi abstinere à sanguine, & suffocato. *Act. 15*. Erat pro tempore illo conueniens, ne alioquin Gentiles horrori essent Iudæis, sicque impediretur adunatio Iudæorum, & Gentilium in vnum populum Christianum, postquam verò cessauit ista ratio, lex illa fuit abrogata.

6. Nota verò hic obiter cum Suarez de fide disput. 5. sect. 8. num. 7. Wigers in 2. 2. D. Thoma tract. de Pontif. quæst. 1. art. 10. num. 192. Quod licet certum sit, vt probauimus, Pontificem non posse errare in præceptis, seu rebus moralibus; quas tradit, vel approbat pro vniuersa Ecclesia. Hoc intelligendum quantum ad substantiam, seu quantum ad honestatem morum: Nam quoad circumstantiam, vel multiplicandi præcepta, vel rigorem, aut nimias pœnas, non est inconueniens, aliquando committere aliquem humanum defectum, quia hoc non est contra Ecclesiæ sanctitatem: approbare autem turpia pro honestis, vel è conuerso damnare honesta tanquam iniqua, repugnat veritati, & sanctitati Ecclesiæ; & idcò in eis etiam non potest errare Pontifex.

7. Deinde etiam obserua cum Dicastillo vbi sep. n. 8. circa nostram conclusionem principalem, non comprehendit sub illa leges, quas statuunt Romani Pontifices ad civile regimen in terris, sibi quantum ad temporalia subiectis, v. gr. leges taxantes pretia rerum venalium. Similiter non comprehenduntur sub eadem conclusione iudicia Romanorum Pontificum, quæ pendunt ex facto, v. gr. quod iste Episcopus sit deponendus, & alius sit restituendus; Verum est, quod in his vtrisque duobus præsumendum est pro capite.

8. Itaque dicendum est, Pontificem posse errare in his, quæ sunt facti, seu in iudicio rerum gestarum, quia iudicium illud pendet ex hominum testimonijis, quæ sunt incerta. Vnde quando aliquis vxore vna occultè ducta, etiam publicè ducit, & Pontifex iubet, vt illa priore relicta, huic secundæ adhæreat, eique debitum coniugale reddat: Vel quando quis vnicam quidem duxit, sed eam qua est occultum impedimentum iure naturæ dirimens, & iudex præcipit, vt eam habeat pro legitima coniuge; ipse errat

errore facti, quamvis non errore iuris, aut fidei, quo proinde pertinet rescriptum Innocentij *cap. à nobis 2. tit. de sent. excommunicationis*: Iudicium Dei veritati, quæ non fallit nec fallitur, innititur, iudicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpè contingit & falli, propter quod contingit interdum, ut qui ligatus, & qui liber est apud Deum; Ecclesiastica sit sententia innodatus, similiterque rescriptum Alexandri III. *cap. Si quando, tit. de rescriptis*, ubi Pontifex dicens: Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes; Ita subijcit qualitatem negotij, pro quo scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverentur adhibeas, aut per litteras tuas quare adimplere non possis rationabilem causam præendas, quia patienter sustinimus; si non feceris, quoddam prava nobis fuerat insinuatione suggestum.

9. At in his, quæ sunt per se bona, vel per se mala, vel quæ concernunt mores ad salutem necessarios, nequaquam errare potest Pontifex, illa ut Pontifex præscribendo alicui Ecclesiæ, vel Congregationi, quia talis error est perniciosus, & præiudicaret fidei. Et de his salva fide, non est dubitandum.

10. Verùm non desinam etiam hic adnotare, quod adhuc Melchior Canus *lib. 5. cap. 5. §. 6. Sed an sit hereticum*, non audeat hæresis notam inurere asserentibus, posse errare Ecclesiam in aliquamala consuetudine circa rem, quæ non sit ad salutem necessaria quia non propterea erraret in fide.

11. Sed adversus illum meritò insurgit Iacobus Granadus in *2. 2. D. Thoma controu. 1. tract. 7. disputat. 2. sect. 2. num. 11.* & ad omnium supradictorum confirmationem, dico, quod in determinationibus Pontificum duo considerari possunt.

12. Primum ipsam substantiam, seu materiam præcepti secundum se, ut nempe illicitum non sit, quod præcipitur, neque ad salutem necessarium, quod prohibetur. Et in hac re ex omnium Catholicorum sententia errare non magis potest Pontifex, quam si eam formaliter definiret. Tenetur enim non minus tota Ecclesia talibus præceptis se conformare saltem cum de iniquitate præcepti aperte non constat; quam si aliquid propriè definiret.

13. Secundò considerari possunt in eiusmodi præceptis circumstantiæ non rei præceptæ, sed ipsius præcepti, videlicet tempus, modus, quo præceptum fertur, &c. Et in his indefinitè loquendo communiter omnes fatentur, Pontificem aliquando per imprudenciam errare posse, non commodo videlicet tempore, & modo rem alioqui per se bonam præcipiendo, aut nimis multis legibus, & excommunicationibus, ac censuris Ecclesiam onerando, ut in specie notavit etiam Bañez *hic q. 1. art. 10. dub. 8. post conclus.* quemquam in particulari, & ubi res dubia est, non est ovium pastorem iudicare, sed simpliciter obtemperare. De qua re plura Castro *lib. 5. de iust. hereticorum punir. c. 6.* & Bellarm. *lib. 4. de Pont. cap. 5.*

RESOL. XV.

An in Canonizatione Sanctorum Papa possit errare: Ex part. 11. tract. addit. 2. Ref. etiam 15.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendum: Primum, quia quicumque innititur medio fallibili, potest errare: sed Pontifex in canonizatione Sanctorum innititur medio fallibili, ut potè testimoniis hominum: Ergo in illa potest errare.

2. Confirmatur quia Ecclesia non proponit novum articulum fidelibus credendum, qui Apostolis, canonicisque scripturis propositus non sit; sed nullibi est propositum, Augustinum, Franciscum, Dominicum, Ignatium in Cælis esse: Ergo cum Ecclesia id ipsum proponit, non proponit tanquam fidei articulum, sed tanquam veritatem omninò certam moraliter, & cui fides humana meritò adhiberi debeat.

3. Probatur secundò, quia ex Augustino dicitur, multa corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in gehenna: & conformiter *cap. Audimus, de reliquiis, & vener. Sancti*. Pontifex dicit quemdam in ebrietate occisum pro Sancto coli. Et in *Martyrol. Vsuardi. 21. Junij* cum Sanctis numeratur Eusebius Cæsariensis; quem tamen constat fuisse Arianum, & quem S. Hieronymus *l. 2. adversus Rufin. c. 4.* vocat Arianorum Principem.

4. Verùm omninò tenendum est, Papam non posse errare in canonizatione Sanctorum: Probatur, nam si posset Pontifex in hoc errare, posset tota Ecclesia errare; nam tota Ecclesia tenetur obedire Pontifici in huiusmodi decreto servando; igitur si posset in hoc Pontifex errare, tota Ecclesia errare posset. Hoc autem est contra illam promissionem à Christo Ecclesiæ factam *Ioannis 16.* Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

5. Confirmantur supradicta, quia quando Pontifex aliquem Sanctum Canonizat, interdum sic loquitur, auctoritate Domini nostri Iesu Christi, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, ac nostra, Catharinam Senensem in cælestem Ierusalem fuisse receptam; & æternæ gloriæ corona donatam, de fratrum nostrorum consilio declaramus, eamque tanquam sanctam publicè, privatèque colendam esse decernimus, & definimus, ut Pius II. in *Bull. Canon. S. Catharina Senens.* interdum sic: Auctoritate, &c. decernimus, & definimus bonæ memoriæ Franciscum de Paula eiusdem Ord. Minorum institutorem in cælesti Ierusalem inter Beatorum choros iam receptum, æternæque gloriæ condonatum fuisse, &c. ut Leo X. in *Bull. 38.* Aliàs hoc modo, decernimus, ac definimus bonæ memoriæ Hiacyinthum Polonium Ord. Fratrum Prædicatorum sanctum esse, ut Clemens VIII. in *Bull. 27.* aut sic Beatam Franciscam Romanam, &c. sanctam esse definimus ut Paulus V. in *Bull. 45. aliàs 28.* quo modo idem Pontifex in *Bull. 67. aliàs 43.* de Carolo Borromæo, loquitur, Sanctum esse definimus. Non videtur autem, quod Summi Pontifices talibus formulis absolutam definitionem in re totam Ecclesiam concernente continentibus vterentur, nisi existimarent, se omninò certos esse, ac per consequens nullum subesse erroris periculum.

6. Deindè probatur ab inconuenienti, quia si esset falsum iudicium Papæ in canonizandis Sanctis, fraudarentur ipsi canonizati à fructu suffragiorum, & sacrificiorum Ecclesiæ; nam ut ait Augustinus *de verbis Apostoli*: & refertur *cap. Cum Marba, §. 3. de celebrat. Missarum*, iniuriam facit Martyri, qui orat pro martyre, quia eodem modo iniuriam facit Sancto canonizato, qui orat pro illo. Similiter fraudarentur fideles, qui invocant Sanctos canonizatos, quod si animæ illorum essent in inferno, perterent maledictionem pro benedictione.

7. Et tandem non licet dubitare, quod Sanctus canonizatus sit inuocandus, & honorandus à fidelibus; ergo neque licet dubitare, quod eius anima sit beata, consequentia patet, quia si publicè inuocatur, & honoratur Sanctus, eius anima beata est; neque enim animæ damnatorum honorantur. Antecedens verò probatur primò ex Augustino *epistola 118.*